

## Uppdatering av BBIC i IHF-manualen

Nedan finner du en genomgång av olika risk- och skyddsfaktorer utifrån den uppdaterade och mer forskningsanpassade versionen av BBIC som kom hösten 2015. I den tidigare presentationen av risk- och skyddsfaktorer i IHF-manualen var utgångspunkten barnets sju livsområden. Genom den nya versionen av BBIC-triangeln – där *barnets behov* nu är placerat i mitten av triangeln – tydliggörs att barnets behov ska förstås utifrån samtliga tre sidor av triangeln och att analys och bedömning görs utifrån de risk- och skyddsfaktorer som framkommit utifrån de tre sidorna. Därför finns risk och skydd från områden i triangelns alla tre sidor med i genomgången nedan.

Genomgången nedan är övergripande och utger sig inte för att vara heltäckande. Viktigt att tänka på är också att det inte är möjligt att uttala sig säkert om olika faktorer relativa betydelse, dvs. om vissa faktorer är mycket viktigare än andra. Det är också viktigt att känna till att dessa risk- och skyddsfaktorer kan påverka barnet på olika sätt. De kan exempelvis ha en direkt eller indirekt påverkan på om barn riskerar att fara illa eller inte. De direkta faktorerna brukar vanligtvis befinna sig på individ- och familjenivå, medan de indirekta oftast befinner sig på de yttre nivåerna som rör närsamhälle och samhällsstruktur. För en mer utförlig beskrivning av varför de olika områdena är viktiga, vad innebörden är av de olika risk- och skyddsfaktorerna samt vilket forskningsstöd som finns för dessa hänvisas till Socialstyrelsens handbok i BBIC: *Barns behov i centrum – grundbok i BBIC* som finns att ladda ner från Socialstyrelsens hemsida: <http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2015/2015-10-7>

## Familj och miljö

Triangelns sida Familj och miljö innehåller de fyra områdena *Nuvarande familjesituation*, *Familjebakgrund*, *Boende*, *arbete och ekonomi* samt *Socialt nätverk och integrering*.

### Nuvarande familjesituation

Området Nuvarande familjesituation har följande delområden:

- Familjens sammansättning
- Föräldrarnas hälsa och beteende
- Syskonens hälsa och beteende

### Skydd för barnet:

- Att bo tillsammans med båda föräldrarna

### **Risk för barnet:**

- Att leva i utsatta familjekonstellationer
- Att ha en förälder som har utvecklingsstörning, funktionsnedsättning, hälso- eller beteendeproblem
- Att leva med syskon som har ohälsa, funktionsnedsättning eller beteendeproblem

### **Familjebakgrund**

Området Familjebakgrund har följande delområden:

- Föräldrarnas erfarenheter från sin egen uppväxt
- Tidigare händelser av betydelse i familjen

### **Risk för barnet:**

- Att ha föräldrarna som varit utsatta under sin uppväxt
- Att svåra händelser tidigare hänt i familjen

### **Boende, arbete och ekonomi**

Området Boende, arbete och ekonomi har följande delområden:

- Stabilitet och kvalitet i boendet
- Arbete eller annan sysselsättning
- Ekonomi

### **Skydd för barnet:**

- Att ha stabilitet i boendet
- Att ha föräldrar med högre utbildning och god anknytning till arbetsmarknaden  
Att leva i en familj med trygg och ordnad ekonomi, att bo i område med hög socioekonomisk status

### **Risk för barnet:**

- Att leva under bristfälliga bostadsförhållanden, vara hemlös, ha ett kringfläckande liv
- Att ha föräldrar med låg utbildning och svag anknytning till arbetsmarknaden
- Att leva i en familj med ekonomisk stress och långvarig fattigdom, att bo i ett område med låg socioekonomisk status

### **Socialt nätverk och integrering**

Området Socialt nätverk och integrering har följande delområden:

- Familjens sociala nätverk och integrering
- Familjens professionella nätverk

### **Skydd för barnet:**

- Att ha ett prosocialt nätverk
- Att få fungerande stödinsatser eller skydd

**Risk för barnet:**

- Att sakna eller ha ett komplicerat socialt nätverk
- Att sakna eller få bristande stödinsatser eller skydd

## Barnets utveckling

Triangelns sida Barnets utveckling innehåller de fyra områdena: *Hälsa, Utbildning, Känslor och beteende* samt *Sociala relationer*.

### Hälsa

Området hälsa har följande delområden:

- Hälsa och utveckling
- Tillgång till hälso- och sjukvård och tandvård

**Skydd för barnet:**

- Att ha en god hälsa och utveckling
- Att barnet har rätt till och tillgång till hälso- och sjukvård och tandvård

**Risk för barnet:**

- Att ha fysiska hälsoproblem, funktionsnedsättning eller utvecklingsförsening
- Att få fysiska skador till följd av våld och övergrepp
- Att ha psykiska hälsoproblem (t ex utagerande och aggressivt beteende, oro, rädsla, ångest, depression och självskadande beteende).
- Att ha gjort en tidig alkohol- eller drogdebut, att ha ett risk- eller missbruk
- Att ha en försummad hälso- och sjukvård eller tandvård

### Utbildning

Området utbildning har följande delområden:

- Trivsel och närvaro
- Lärande
- Skolresultat och studieplanering
- Lek och fritid

**Skydd för barnet:**

- Att ha rätt till förskola och skola, att ha en positiv anknytning till förskola och skola
- Att ha en god inlärningsförmåga och ett intresse för skolarbete

- Att ha godkända skolresultat
- Att ha förmåga att leka och möjlighet att utveckla intressen

#### **Risk för barnet:**

- Att ha en oroväckande frånvaro, för låga förväntningar från vuxna och en bristande skolmiljö
- Att ha en bristande språklig förmåga och inlärningssvårigheter
- Att ha bristfälliga skolresultat

#### **Känslor och beteende**

Området Känslor och beteende har följande delområden:

- Anknytning
- Känslor och temperament
- Attityder och värderingar
- Identitet och självkänsla
- Självständighet
- Socialt beteende

#### **Skydd för barnet:**

- Att ha en trygg anknytning till någon vuxen
- Att känna glädje, nöjdhet och ha förmåga att hantera känslor åldersadekvat
- Att vara trygg i sin identitet, ha en god självkänsla och självförtroende och känna sig accepterad
- Att uppvisa självständighet och integritet
- Att uppvisa ett positivt förhållningssätt och problemlösningar, ett gott uppträdande och en positiv yttre framtoning

#### **Risk för barnet:**

- Att ha en otrygg och desorganiserad anknytning
- Att inte känna rädsla
- Att känna ilska
- Att känna nedstämdhet eller oro
- Att uppvisa överaktivitet, impulsivitet eller ha svårt att koncentrera sig
- Att uppvisa negativa problemlösningar, tolkningar eller attityder
- Att uppvisa svårigheter med medkänsla, skuld eller ånger
- Att uppvisa rebelliska, normbrytande, kriminella värderingar och attityder
- Att brista i självständighet och integritet
- Att uppvisa trotsighet, ilska eller oräddhet
- Att uppvisa ett riskbeteende

## Sociala relationer

Området Sociala relationer har följande delområden:

- Relationer till föräldrarna
- Relationer till andra barn och andra vuxna
- Våld, övergrepp och utnyttjande

### Skydd för barnet:

- Att ha en pålitlig, förutsägbar och varaktig relation till sina föräldrar
- Att ha prosociala relationer till syskon, kamrater och vuxna

### Risk för barnet:

- Att ha en oförutsägbar relation till sina föräldrar och ha upplevt upprepade kontinuitetsbrott i relationen
- Att ha föräldrar som har en konfliktfylld separation mellan sig
- Att ha problematiska relationer till kamrater och vara utsatt i skolan
- Att utsättas för psykiskt och fysiskt våld
- Att bevittna och uppleva våld

## Föräldrars förmåga

Triangelns sida Föräldrarnas förmåga innehåller de fyra områdena *Grundläggande omsorg, Stimulans och vägledning, Känslomässig tillgänglighet* samt *Säkerhet*.

### Grundläggande omsorg

Området grundläggande omsorg har följande delområden:

- Grundläggande omsorg
- Vardagsrutiner
- Ansvar

### Skydd för barnet:

- Att ha föräldrar som ger god omsorg och ser till att barnet får hälso- och sjukvård och tandvård vid skada och sjukdom.
- Att ha föräldrar som skapar och upprätthåller fungerande och förutsägbara vardagsrutiner
- Att ha föräldrar som tar ansvar utifrån barnets ålder

### Risk för barnet:

- Att ha föräldrar som brister i att ge omsorg (vanvård).

- Att ha föräldrar som försummar barnets behov av hälso- och sjukvård eller tandvård vid skada och sjukdom
- Att ha föräldrar som brister i att skapa och upprätthålla rutiner eller som har oförutsägbara vardagsrutiner
- Att ha föräldrar som brister i att ta ansvar och som ger ett orimligt ansvar till barnet
- Att ha föräldrar som brister i sin tillsyn av barnet

## Stimulans och vägledning

Området Stimulans och vägledning har följande delområden:

- Stimulans och engagemang
- Vägledning och uppfostringsstrategier

### Skydd för barnet:

- Att ha föräldrar som ger stimulans och engagerar sig i barnet.
- Att ha föräldrar med realistiska förväntningar på barnets utveckling och förutsättningar
- Att ha föräldrar med en tydlig och empatisk uppfostringsstil

### Risk för barnet:

- Att ha föräldrar som brister i att ge stimulans och som inte engagerar sig i barnet.
- Att ha föräldrar med orealistiska förväntningar på barnets utveckling
- Att ha föräldrar med en auktoritär uppfostringsstil, inkonsekventa uppfostringsstrategier eller försummande hållning.
- Att ha föräldrar som har svårigheter att hantera konflikter och gränssättning

## Känslomässig tillgänglighet

Området Känslomässig stimulans har följande delområden:

- Stabilitet i kontakt
- Känslomässig reglering och skydd
- Känslomässigt stöd

### Skydd för barnet:

- Att ha föräldrar som är pålitliga, förutsägbara och varaktiga i relationen med barnet
- Att ha föräldrar som är känslomässigt tillgängliga
- Att ha föräldrar som ger känslomässigt stöd till barnet

### Risk för barnet:

- Att ha föräldrar som är oförutsägbara i relationen med barnet och som upprepat har orsakat kontinuitetsbrott i relationen till barnet
- Att ha föräldrar som brister i sin känslomässiga reglering och sitt känslomässiga skydd
- Att ha föräldrar som känslomässigt försummar barnet

## Säkerhet

Området Säkerhet har följande delområden:

- Skydd mot psykiskt och fysiskt våld
- Skydd mot att bevittna och uppleva allvarliga konflikter eller våld mellan vuxna
- Skydd mot sexuella övergrepp och sexuell exploatering
- Skydd mot utnyttjande

### Skydd för barnet:

- Att ha föräldrar med en tydlig och empatisk uppfostringsstil.
- Att ha föräldrar som skyddar barnet mot att utsättas för fysiskt eller psykiskt våld
- Att ha föräldrar med en negativ attityd till uppfostringsaga och med insikt om vålds skadliga effekter och om barnets behov av stöd
- Att leva i en familj där de vuxna har ett fungerande samspel med varandra
- Att ha föräldrar som skyddar barnet mot att bevittna och uppleva våld
- Att ha föräldrar med insikt om vålds skadliga effekter och barnets behov av stöd
- Att ha föräldrar som förmedlar respekt för varandras integritet inom familjen
- Att ha föräldrar som skyddar barnet mot att utsättas för sexuella övergrepp eller sexuell exploatering
- Att ha föräldrar med insikt om skadliga effekter av sexuella övergrepp eller sexuell exploatering och barnets behov av stöd
- Att ha föräldrar som skyddar barnet mot att utsättas för utnyttjande
- Att ha föräldrar med insikt om skadliga effekter av utnyttjande och barnets behov av stöd

### Risk för barnet:

- Att ha föräldrar som utsätter barnet för psykiskt och fysiskt våld eller som har en positiv attityd till uppfostringsaga.
- Att ha föräldrar som har svårt att sätta gränser eller som är påverkade av stress, trötthet, alkohol eller droger
- Att ha föräldrar med intellektuell funktionsnedsättning eller psykiska funktionshinder
- Att leva i en familj där det förekommer våld mellan de vuxna
- Att bevittna och uppleva våld mellan vuxna
- Att leva i en familj där det förekommer normalisering av våld eller allvarliga konflikter
- Att ha föräldrar som utsätter barnet för sexuella övergrepp eller sexuell exploatering
- Att ha föräldrar som utsätter barnet för utnyttjande